ENS VAN ROBANT EL "DÉU DELS EXÈRCITS"

És com si robessin el Nen Jesús del pessebre

És una expressió que surt un munt de vegades a la bíblia hebrea (unes 242 vegades) i que supera les 270 combinada amb altres locucions (*elohim*, *adonai*…), però que el lector català de la *Bíblia Catalana Interconfessional* (BCI) no troba enlloc.

No és això un robatori? No ens roben aquesta figura tan emblemàtica de les Escriptures, aquest déu, el pit carregat de medalles, al capdavant dels seus exèrcits que, en el cas del *Primer Llibre de Samuel* (cap. 15) arribava als 200.000 homes, a qui dóna ordes estrictes:

> Ara, doncs, ataca'ls
> i consagra'ls a l'extermini
> amb tots els seus béns.
>
> Mata sense pietat homes i dones,
> infants i criatures de pit,
> vaques, ovelles, camells i ases.

Quina patxoca que feia aquest "*Déu dels exèrcits*"!!

Eren els de la *Bíblia Catalana Interconfessional* els únics "*lladres*"?

Amb l'esperit de servei i professionalitat dels Mossos i Mosses em vaig posar a la tasca.

Aquesta és l'expressió original (recordeu: de dreta a esquerra).:

H6635 צבאות H3068 יהוה

dels exèrcits Jehovà

Els números són els "*números Strong*".

Encara no saps el què són?

Són una bona eina de treball: si ho vols comprovar, clica sobre ells.

Vaig investigar com surt aquesta expressió a les diverses traduccions.

Si les vols mirar

Vaig veure que els catalans podíem gaudir d'aquest "*Déu dels exèrcits*" si anàvem a les dues traduccions que es van fer durant la primera meitat del segle XX: la de la Fundació Bíblica Catalana (FBC) i la dels Monjos de Montserrat (MM1).

FBC	Jahvè dels exèrcits
MM1	Yahuè dels exèrcits

> Aquestes petites diferències foren una de les causes de què l'abat Marcet cessés al seu prior, Gregori Sunyol, gràcies al qual i a Anselm M. Albareda -molt possiblement (suposició meva)- havia arribat a ser abat.
>
> Si en vols saber-ne més...

Avui dia, els catalans poden retrobar el "*Jehovà dels exèrcits*" a la *Traducció del Nou Món* dels Testimonis de Jehovà.

Els "*lladres*" de la BCI, que havent robat l'original ("*Jahvè dels exèrcits*") havien deixat una còpia ("*Senyor de l'univers*") formaven part d'una "*màfia*" amb conexions internacionals. Per exemple, amb la xarxa francesa de la TOB (*Traduction Oecuménique de la Bible*), que haven robat originals anteriors ("*l'Éternel des armées*" [Louis Ségond, Nouvelle Edition Genève], "*Yahvé Sabaot*" [Bible de Jérusalem]) deixaven també una còpia ("*le SEIGNEUR, le tout-puissant*").

Observo que la *Bible de Jérusalem* manté la transliteració hebrea (*Yahvé Sabaot*), opció correcta pel que toca a la primera paraula, ja que és el nom propi d'aquest déu bíblic en el document Jahvista. Em sembla que podem dir que utilitza *Yahvé* sempre que es topa amb H3068יהוה

> També observo que no mantenen la transliteració per altres noms atribuïts a déu, com serien *Elohim* (H430אלהי) o *Adonai* (H136אדני).
>
> Els noms de déu

Però mantenir la transliteració "*Sabaot*" (H6635צבאות), ¿no és una manera d'amagar el caràcter militarista i guerrer d'aquest déu de nom Yahvé? La major part dels lectors de la *Bible de Jérusalem* no saben, encara que siguin francesos, què significa "*Sabaot*".

La traducció dels *Monjos de Montserrat* de 1970 ha seguit aquest intent d'amagar i ha canviat l'expressió dels anys trenta ("*Yahuè dels exèrcits*") per "*Jahvè-Sabaot*".

A la traducció dels anys trenta ja es veien obligats a posar una nota:

> És aquí [1Sa 1, 3] el primer passatge de l'A.T. on apareix aquesta denominació divina. El seu sentit es desprèn de la significació atribuïda al vocable exèrcit en diversos llocs de la Sda. Escriptura: els àngels, els estels, tot el que el cel i la terra contenen, i per tant, els vents i tempestats, l'aigua i els altres elements de la natura; també, principalment, les hosts i el poble d'Israel. Totes aquestes forces, espirituals, animades o insensibles, estan tostemps al servei de Yahué, llur creador i sobirà, i, donat el cas, promptes també a combatre amb Ell i per Ell les guerres santes contra els seus enemics.

La traduccció castellana *Nácar-Colunga* de 1944 (anterior a la *Bible de Jérusalem*) utilitza també l'expressió "*Yavé Sebaot*".

La *Biblia del Oso* de Casiodoro Reina (1569) i les següents *Reina-Valera* tradueixen per "*Jehovah de los ejércitos*". A la *Biblia de Ferrara* (1553), una de les consultades per Casiodoro Reina, que anava dirigida a les comunitats sefardites, els jueus expulsats d'Espanya, trobem...

..substituint la paraula Yehovah per l'A d'*Adonai* (H136**אדנ'**) i mantenint la transliteració de *Sebaoth*, paraula comprensible pels sefardites.

Altres bíblies castellanes, com la *Biblia Scio* (1790), traducció de Felipe Scio de San Miguel o la *Sagrada Biblia* (1825),traducció de Fèlix Torres i Amat de Palou, les quals es fan -per imposició- des de la *Vulgata* (Scio de San Miguel sabia hebreu) posen "*Señor de los ejércitos*".

L'any 1975 surt publicada *Nueva Biblia Española*, traducció dirigida per Luis Alonso Schökel i Juan Mateos, conservant "*Señor de los ejércitos*". En el *Vocabulario* el terme "*Ejército*" et reenvia a "*Guerra*".

Si ho vols veure...

Luis Alonso Schökel, a la seva *Biblia del Peregrino* (2021) segueix conservant el "*Señor de los ejércitos*".

Per no allargar-me molt més em salto altres traduccions en altres idiomes, però les pots trobar...

Si les vols mirar

I fem un salt a la *Vulgata*, la traducció al llatí feta, a partir del text hebreu, per Jeroni d'Estridó, tasca que va començar -per encàrrec del papa Damas I- a finals del segle IV.

"*Dominus exercituum*"

El Concili de Trento (1545–1563) la va declarar oficial. Durant molt temps només es podien fer traduccions a partir d'ella.

Trento y la Vulgata

I fem un altre salt...

Ja sé que remenar totes les traduccions que es van fer -i suposo que amb molta llibertat- durant aquells primers quatre segles seria quelcom ben apassionant, però...

...fins Alexandria entre el 285 i el 246 aC. Sembla que els 72 savis enviats (6 per cada una de les *Dotze Tribus d'Israel*, si seguim la tradició) a Ptolemeu II Filadelf, per traduir al grec les Escriptures hebrees (la *Tanak*), no tingueren un "*Armand Puig*" que dirigís (amb més o menys encert) la traducció, i així ens trobem amb diverses interpretacions:

Atenció!

De les 270 possibles no arriben a una vintena les que he mirat.

Aquí les teniu

κυριος[G2962] (1Sa 1, 3; 1Sa 4, 4; Jer 6, 6; Jer 19, 3; Jer 46, 16)

κυριος[G2962] σαβαωθ[G4519] (1Sa 17, 45; Is 1, 9; Is 1, 24; Is 10, 16)

κυριος[G2962] παντοκρατωρ[G3841] (2Sa 5, 10; 1Re 19, 14; Jer 5, 14)

κυριος[G2962] των δυναμεων[G1411] (1Re 18, 15; Ps 24, 10)

Números Srong
G846
G1411
G1203
G2316
G2962
G3841
G4519

κυριε[G2962] κυριε[G2962] παντοκρατωρ[G3841] (1Cr 17, 24)
κυριε[G2962] κυριε[G2962] δυναμεων[G1411] (Ps 68, 6)
ο δεσποτης[G1203] κυριος[G2962] σαβαωθ[G4519] (Is 1, 24)
omissió (Is 3, 15)
κυριος[G2962] ο θεος[G2316] σου (Jer 2, 19)
αυτου[G846] (Jer 23, 36)
ο παντοκρατωρ[G3841] (Am 3, 16)
ο θεος[G2316] ο παντοκρατωρ[G3841] (Os 12, 6; Am 5, 16; Am 5, 27)
κυριος[G2962] ο θεος[G2316] ο παντοκρατωρ[G3841] (Am 9, 5)

De totes aquestes (llista de cap manera exhaustiva) la que s'aproximaria més a l'expressió hebrea...

H6635יהוה H3068צבאות

...seria

κυριος[G2962] των δυναμεων[G1411]

Alguns no ens van robar

"*EL DÉU DELS EXÈRCITS*"

En els escrits del Nou Testament potser no trobem aquesta expressió, però no desapareix l'esperit del "*Déu dels exèrcits*"-

I si no, per què "*fer una cabana per a Elies*"? (Mc 9, 5)

La foto compromesa

I si no, per què els "*seguidors de Jesús*" del llibre de l'Apocalipsi esperaven el retorn d'un "*cavall blanc*"?

Després vaig veure
que el cel s'havia obert
i apareixia un cavall blanc.
I qui el munta
s'anomena *Fidel* i *Veraç*
i judica i fa la guerra amb justícia.

Portava el mantell
xop de sang
El seu nom és
"*la Paraula de Déu*".

I els exèrcits del cel,
el seguien muntats en cavalls blancs
i vestits de lli blanquíssim.

De la seva boca sortia una espasa esmolada
que ha de colpejar les nacions.
Ell és qui les governarà amb una vara de ferro
i qui trepitjarà el cup
del vi del furor de la ira
del Déu totpoderós.

I té sobre el seu vestit
i sobre la seva cuixa
escrit aquest nom:
"Rei de reis i Senyor de senyors".

Apocalipsi 19, 11-16

De la somera al cavall

En el Nou Testament no trobarem cap "*NO A LA GUERRA*"; només la prudent advertència de no anar a la guerra si tens deu mil homes quan el contrari et vindrà amb vint mil. Una advertència del més intel·ligent dels evangelistes: Lluc (14, 31)

Però, i si tens trenta mil? Què ha fet l'Església quan ha tingut els "*trenta mil*"?

Les dues traduccions

Al final de l'any anterior (1926), Montserrat s'havia desentès de la revista "*Vida cristiana*", econòmicament deficitària, després d'algunes desavinences amb el Dr. Carreras que s'havien materialitzat sobretot a partir de les dificultats de mena molt diversa sorgides amb motiu de la traducció catalana de la Bíblia. [(Pàg. 98)]

Cal dir que aquests problemes enfrontaren el pare Ubach, partidari d'una traducció ràpida i feta totalment des de Montserrat, amb el pare Sunyol, prior del monestir en qui l'abat Marcet havia delegat funcions a causa d'una malaltia greu, més aviat partidari -com el doctor Carreras- d'una entesa amb els elements de Barcelona, que permetria una traducció millor, bé que no tan ràpida. Aquesta discussió –agreujada per les qüestions de censura sorgides arran del volum del Gènesi- degué ésser un dels motius que decidí l'abat Marcet a canviar el seu prior, ja desgastat per un llarg període d'ocupar el càrrec: l'11 de febrer de 1927 el descarregà de moltes de les seves funcions, atès que es trobava "*necessitat de descans*", i l'1 de desembre de 1928 el substituí pel pare Robert Grau (*Crónica* de Montserrat). [Pag. 98 (nota 62)]

Josep Massot i Muntaner
Els creadors del Montserrat modern

TORNAR

La Vulgata y el Concilio de Trento

Sessio IV (8 abril 1546)

Y si alguno no recibiere como sagrados y canónicos los libros mismos íntegros con todas sus partes, tal como se han acostumbrado leer en la Iglesia Católica y se contienen en la antigua edición vulgata latina, y despreciare a ciencia y conciencia las tradiciones predichas, sea anatema.

> [784] Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in. Ecclesia catholica legi consueverunt et in veteri vulgata Latina editione habentur, pro sacris et canonicis non susceperit, et traditiones praedictas sciens et prudens contempserit: A. S.

…establece y declara que esta misma antigua y vulgata edición que está aprobada por el largo uso de tantos siglos en la Iglesia misma, sea tenida por auténtica en las públicas lecciones, disputaciones, predicaciones y exposiciones, y que nadie, por cualquier pretexto, sea osado o presuma rechazarla.

> [785] statuit et declarat, ut haec ipsa vetus et vulgata editio, quae longo tot saeculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, praedicationibus et expositionibus pro authentica habeatur, et quod nemo illam reicere quovis pra textu audeat vel praesumat.

…que en adelante la Sagrada Escritura, y principalmente esta antigua y vulgata edición, se imprima de la manera más correcta posible, y a nadie sea lícito imprimir o hacer imprimir cualesquiera libros sobre materias sagradas sin el nombre del autor, ni venderlos en lo futuro ni tampoco retenerlos consigo, si primero no hubieren sido examinados y aprobados por el ordinario...

> [786]ut posthac sacra Scriptura, potissimum vero haec ipsa vetus et vulgata editio quam emendatissime imprimatur, nullique liceat imprimere vel imprimi facere quosvis libros de rebus sacris sine nomine auctoris, neque illos in futurum vendere aut etiam apud se retinere, nisi primum examinati probatique fuerint ab ordinario...

Henrici Denzinger
Enchiridion Symbolorum

Texto castellano extraído de…

Texto latino extraído de…

volver